

نام درس: طرح درس اصول مدیریت خدمات پرستاری

نیمسال تحصیلی: اول 94-95
تعداد و نوع واحد: 2 واحد نظری
در طی 16 جلسه
یادگیرندگان: دانشجویان پرستاری ترم 6

مقطع تحصیلی:

کارشناسی پیوسته

گروه مدرسین: خانم اسعدی

فلسفه درس

هدف زندگی آدمی، رشد و تکامل در جهت اِلی ... است و این تنها در سایه‌ی شناخت به ابعاد وجودی انسان میسر است. لذا بر ماست که بر این شناخت فائق آییم. در این درس، با آموزش اصول و فرآیند مدیریت خدمات پرستاری، دانشجو برای ایفای نقش مدیریت و رهبری در سیستم‌های بهداشتی و درمانی آماده می‌شود. در این راستا بر اخلاق و مدیریت حرفه‌ای و ارزش‌های اسلامی تأکید می‌شود. بدین ترتیب دانشجو قادر خواهد شد مراقبت‌ها را به نحو مؤثر و کارآمد سرپرستی کند و با کسب دانش در زمینه‌ی مدیریت خدمات پرستاری به عنوان عامل تغییر، در جهت پایش و بهبود کیفیت خدمات پرستاری فعالیت نماید و در جهت توسعه‌ی حرفه‌ی پرستاری گام بردارد. به علاوه بر استفاده از مهارت‌های تفکر خلاق در مدیریت خدمات پرستاری تأکید می‌گردد.

هدف کلی درس

در این درس دانشجو با دانش، اصول و فرآیند مدیریت خدمات پرستاری و کاربرد آن در سرپرستی عرصه‌های مختلف ارائه‌دهنده‌ی مراقبت‌های پرستاری به فرد، خانواده و جامعه با تأکید بر اصول و مبانی مدیریت اسلامی آشنا می‌شود.

اهداف ویژه درس

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجویان قادر باشند:

1. مدیریت را از دیدگاه صاحب‌نظران این حرفه تعریف کنند.
2. سیر تحول مدیریت را براساس پیدایش نظریه‌های مدیریتی طبقه‌بندی نمایند.
3. اهمیت مدیریت و نقش مدیر را تبیین نمایند.
4. ویژگیها و اصول کلی هر کدام از وظایف مدیران را بیان نمایند.
5. اصول اساسی مدیریت شامل اصل حیثی نظارت، اصل تخصص و ... را توضیح بدهند.
6. مهارت‌های مورد نیاز و ضروری مدیران رده‌های مختلف را نام ببرند.
7. ویژگیهای مدیر را از دیدگاه اسلام توصیف نمایند.
8. اصول مدیریت اسلامی (شرح‌صدر، آسان شدن کار، رسایی سخن، معاون و همکار شایسته، الهی بودن هدف) را توضیح بدهند.
9. مراحل فرآیند مدیریت را با مراحل فرآیند پرستاری مقایسه کنند.
10. مدیریت را با استفاده از نگرش سیستمیک توضیح بدهند.

11. بیمارستان را براساس تقسیمات موجود طبقه‌بندی نمایند.
12. واحدهای تشکیل‌دهنده بیمارستان و نقش کلّی هر یک را توضیح بدهند.
13. مراحل برنامه‌ریزی را نام ببرند.
14. فنون برنامه‌ریزی (گانت، برنامه‌ریزی شبکه، پرت و سیپام) را توضیح بدهند.
15. تصمیم‌گیری در شرایط مختلف اطمینان را فهرست کنند.
16. بیماران را براساس نوع مراقبت پرستاری مورد نیاز طبقه‌بندی نمایند.
17. روشهای تقسیم کار در پرستاری را نام برده، مزایا و معایب هر کدام را تشریح نمایند.
18. مراحل تأمین نیروی انسانی را نام ببرند.
19. مدیر را با رهبر مقایسه کنند.
20. شیوه‌های رهبری (مستبدانه، دموکراسی، مشارکتی، بیندو بار یا آزاد منشانه) را تعریف کنند.
21. روشهای مختلف انگیزه‌دهی به پرستاران توسط مدیران پرستاری را براساس آموخته‌های رهبری فهرست کنند.
22. صلاحیتها و عملکردهای ویژه سوپروایزر آموزشی را تبیین نمایند.
23. روشهای مختلف نیازسنجی آموزشی توسط مدیران بهسازی نیروی انسانی (مدیران آموزشی) را نام ببرند.
24. چگونگی کاربرد فرآیند کنترل و نظارت را توسط مدیران پرستاری تبیین نمایند.
25. ضمن شناخت ابزارهای ارزشیابی عملکرد، کاربرد هر کدام را توضیح بدهند.
26. ویژگیهای یک نظام ارزشیابی صحیح عملکرد را تبیین نمایند.
27. اصول بودجه‌بندی را فهرست نمایند.
28. مسئولیت مدیران پرستاری را در فرآیند بودجه‌بندی تشریح نمایند.
29. تدابیر مدیران پرستاری را در مواقع بروز بحران در محیطهای بالینی تبیین نمایند.
30. آنچه که باید در گزارش‌نویسی مدیران رده‌های مختلف پرستاری عنوان گردد را تبیین نمایند.
31. تخلفاتی که در پرستاری میتواند اقدامات انضباطی به دنبال داشته باشد را فهرست نمایند.
32. اقدامات لازم برای برقراری انضباط مؤثر توسط مدیران پرستاری را توضیح بدهند.

فعالیت‌های یادگیری

- * نمودار سازمانی را به کارگیری اصول آن تهیه و تدوین نمایند.
 - * تعداد پرستاران هر بخش را با به کارگیری فرمولهای طراحی شده برآورد نمایند.
 - * فرمهای مربوط به شرح وظایف رده‌های مدیریتی پرستاری را تهیه نمایند.
- روش تدریس: سخنرانی، بحث و گفتگو
- روش ارزشیابی
- * کنفرانس علمی
 - * تمرینات عملی

* آزمون نهایی

وظایف دانشجویان

آنچه که مسلم است برای نیل به اهداف آموزشی در این درس تنها مدرسین قادر به بررسی، ارزیابی و ارائه کلیه مفاهیم و متون علمی نخواهد بود و وظیفه و تعهد دانشجویان است که به تقویت بنیه علمی خود بپردازند و در انجام تکلیف محوله تمام سعی و کوشش خود را بنمایند. در اینجا تذکر چند نکته مهم به نظر میرسد. دانشجویان باید:

1. در مورد موضوعات و مفاهیم درس به مطالعه عمیق کتابخانه‌های بپردازند.

2. تنها در مورد یادگیری مفاهیم به کلاس و مطالب آن اکتفا ننمایند.

3. خلاقیت و ابتکار را در انجام تکالیف خود مدنظر داشته باشند.

4. در مورد کنفرانس علمی:

* یک هفته قبل از ارائه، کلیه مطالب به تأیید مدرسین جهت ارائه برسد و تحویل کتبی مطالب ارائه شده نیز یک هفته بعد از ارائه تعیین میشود.

* در تهیه مطالب به منظور ارائه در کلاس، بایستی با مدرسین مشاوره نموده تا کلیه مطالب از نظر علمی مورد تأیید قرار گرفته و از طرفی جنبه‌های کاربردی یادگیری نیز تقویت گردد.

* دانشجویان محترم میتوانند از عناوین پیشنهادی زیر به منظور انجام تکالیف استفاده نمایند:

1. مدیریت تضاد	2. مدیریت استرس	3. مدیریت زمان	4. اهمیت استاندارد در مدیریت پرستاری
5. مدیریت مراقبت پرستاری در منزل	6. مدیریت تغییر	7. پویایی گروه و کاربرد آن	8. مهارت‌های تفکر انتقادی در مدیریت پرستاری

جدول زمانبندی واحد درسی اصول مدیریت خدمات پرستاری

جلسه	محتوای آموزشی
1	1. تعریف مدیریت از دیدگاه صاحب‌نظران 2. گذری بر نظریه‌های مدیریت: الف) مدیریت کلاسیک (علمی) متشکل از نظریه تیلور، فایولیسم و بوروکراسی ماکس وبر ب) مدیریت نئوکلاسیک یا روابط انسانی (مطالعات التون مایو یا مطالعات هاثورن) ج) نظریه‌های جدید مدیریت متشکل از نظریه عمومی سیستمها و نظریه مدیریت اقتضایی 3. تعریف مفاهیمی مثل سازمان، مدیر، هدف، اثربخشی و کارایی
2	1. معرفی 9 اصل اساسی مدیریت: اصل هماهنگی و وحدت هدف، اصل تخصص، اصل حیطه نظارت، اصل سلسله مراتب، اصل تعادل، اصل انعطاف‌پذیری و مداومت، اصل کارایی، اصل وحدت فرماندهی، اصل اختیار و مسئولیت (اصل مسئولیت، اصل تناسب، اصل استثناء) 2. وظایف مدیران: برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری، سازماندهی، کنترل و نظارت، هدایت و رهبری
3	1. مبانی مدیریت اسلامی 2. نظریه اسلام درباره‌ی مدیریت و رهبری 3. شرایط و اوصاف مدیر در نظام مدیریت اسلامی 4. اصول مدیریت اسلامی: شرح صدر، آسان شدن کار، رسایی سخن، معاون و همکار شایسته، الهی بودن هدف

4	1. تعریف مدیریت پرستاری 2. نقش فرآیند مدیریت در اجرای فرآیند پرستاری 3. مهارت‌های مورد نیاز و ضروری مدیران رده‌های مختلف (فنی، انسانی، ادراکی)
5	1. انواع بیمارستان: (1) تابعی وزارت بهداشت، (2) تحت پوشش سایر سازمان‌های دولتی، (3) تحت پوشش بخش خصوصی 2. تقسیم‌بندی بیمارستانها از نظر فعالیت: (1) عمومی، (2) تخصصی، (3) فوق تخصصی 3. واحدهای بیمارستان و کارکرد هر کدام: واحد اداری، رادیولوژی، حسابداری، آزمایشگاه، پذیرش و ترخیص و ... 4. معرفی واحد پرستاری و مدیریت آن 5. بخشهای مختلف بیمارستان 6. تشکیلات مدیریت پرستاری: (1) وزارت، (2) دانشگاهها، (3) بیمارستانها (مترون، معاونین مترون، سوپروایزران و سرپرستاران)
7و6	1. تعریف برنامه - 2. انواع برنامه‌ریزی 3. فرآیند برنامه - 4. فنون برنامه‌ریزی: گانت، برنامه‌ریزی شبکه، پرت و سیپام 5. تعریف تصمیم - 6. تصمیم‌گیری در شرایط مختلف اطمینان‌گیری
8	1. تعریف سازماندهی 2. سازمان رسمی و غیر رسمی 3. نمودار سازمانی 4. روشهای تقسیم کار در پرستاری 5. تقسیم‌بندی بیماران از لحاظ مراقبت پرستاری 6. معرفی مفاهیم سازماندهی: قدرت، صف و ستاد، اختیار (تفویض)، تمرکز و عدم تمرکز، حیطه نظارت
9	1. تعریف کارگزینی 2. روشهای جلب داوطلبان استخدام 3. انواع و شرایط استخدام 4. شرح وظایف کارکنان 5. روشهای برآورد نیروی انسانی در پرستاری برای بخشهای مختلف
10	1. رهبری و فرآیند آن 2. تفاوت مدیر و رهبر 3. شیوه‌های رهبری (مستبدانه، دموکراسی، مشارکتی، آزادمنشانه) 4. روشهای مختلف انگیزه دهی به پرستار 5. ارتباطات 6. طراحی شغل: توسعه شغلی، چرخش شغلی، غنیسازی 4. انگیزش: گذری بر نظریه‌های محتوایی و فرآیندی
جلسه	محتوای آموزشی
11	1. بهسازی پرستاران 2. روشهای نیازسنجی آموزشی 3. برنامه‌ریزی برنامه‌های بهسازی پرسنل 4. روشهای ارزشیابی برنامه‌های آموزشی 5. آموزشهای توجیهی، آموزش ضمن خدمت و اهمیت آن 6. عملکردهای سوپروایزر آموزشی
12	1. فرآیند کنترل 2. روشهای کنترل 3. مشکلات و موانع کنترل 4. ویژگیهای سیستم کنترلی مؤثر
13	1. تعریف ارزشیابی عملکرد 2. اهداف و اصول ارزشیابی 3. ابزارهای ارزشیابی عملکرد (شیوه‌های ارزشیابی) 4. نظام صحیح ارزشیابی عملکرد
14	1. تعریف بودجه‌بندی 2. اهداف و فرآیند بودجه‌بندی 3. انواع بودجه 4. اصول بودجه‌بندی 5. مسئولیت مدیران پرستاری در فرآیند بودجه‌بندی

15	1. تعریف بحران 2. مدیریت بحران و تدابیر مدیران پرستاری در مواقع بروز بحران در محیط‌های بالینی 3. برنامه‌ریزی پیش‌بینی‌کننده جهت بحران (تدابیر پیشگیری از بحران)
16	1. اصول گزارش‌نویسی صحیح 2. نحوه گزارش‌نویسی توسط مدیران رده‌های مختلف پرستاری 3. مسئولیت‌های قانونی پرستاران در فرآیند ثبت وقایع
17	1. مقررات و انضباط 2. فرآیند مقررات و انضباط 3. اصول مقررات و انضباط 4. تخلفاتی که در پرستاری اقدامات انضباطی به دنبال دارد

منابع اصلی درس: کلیهی منابع مربوط به «مدیریت منابع انسانی» قابل استفاده می‌باشد.

* معرفی برخی از منابع فارسی

1. مامفورد، آلن، راهکارهای مدیران در توسعه مدیریت. ترجمه غلامرضا طالقانی و سید اسماعیل اصغریور. چاپ اول. تهران: علم و ادب..
2. ایرانزاد پاریزی، مهدی. ساسانگهر، پرویز. سازمان و مدیریت از تئوری تا عمل. چاپ هفتم. مؤسسه عالی بانکداری ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
3. داگلاس، لورای. مدیر و رهبر اثربخش در پرستاری. ترجمه فاطمه نیکشکر نیا. تهران: بشری،
4. جی، مورهد و آر، گریفین. رفتار سازمانی. ترجمه سید مهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده. چاپ هشتم. تهران: انتشارات مروارید..
5. بلانچارد، کنث. هرسی، پال. مدیریت رفتار سازمانی (کاربرد منابع انسانی). تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
6. آصفزاده، سعید. شناخت بیمارستان. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
7. هروآبادی، ش و مرباغی، الف. مدیریت پرستاری و مامائی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران.
8. قابلجو، منیژه. کاربرد مهارت‌های مدیریت در خدمات پرستاری. تهران: آینده‌سازان. زمستان.
9. هروآبادی، شفیقه. مرباغی، اکرم. مدیریت پرستاری و مامایی، تهران: دانشگاه علوم پزشکی ایران؛
10. مشبکی، اصغر. مدیریت رفتار سازمانی «تحلیل کاربردی، ارزشی از رفتار انسانی». تهران: نشر ترمه.
11. رایبیز، استیفن. مبانی رفتار سازمانی. ترجمه قاسم کبیری. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
12. برومند، زهرا. مدیریت رفتار سازمانی. مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور.
13. کونتز، هارولد. آدائل، سریل. و بهریج، هانیز. اصول مدیریت. ترجمه محمد علی طوسی و همکاران. جلد اول و دوم. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
14. اقتداری، علیمحمد. سازمان و مدیریت: سیستم و رفتار سازمانی. تهران: انتشارات مولوی.
15. کازمیر، لئونارد. اصول مدیریت. ترجمه اصغر زمردیان و آرمن مهره‌وزان. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
16. رضائیان، علی. اصول مدیریت. تهران: انتشارات سمت.
17. دسلر، گری. مبانی مدیریت. ترجمه داود مدنی. انتشارات پیشبرد. تهران:
18. صادقپور، ابولفضل. مقدسی، جلال. نظریه جدید سازمان و مدیریت و علوم مدیریت. تهران: انتشارات صدر.

* معرفی برخی از منابع لاتین مدیریت پرستاری

1. Rider Ellis, J. Managing and coordinating nursing care. 4th edition. Lippincott Williams & Wilkins.

2. Swansburg, R.C. Introduction management and leadership for nurse manager. 3rd edition. Boston: Jones and Bartlett.
3. Gillies, D.A.. Nursing Management: A System Approach. 3rd ed. Philadelphia :W.B. Saunders .
4. Marriner-Tomey, A. Guide Nursing Management and leadership. 6rd edition. St Louis: Mosby.
5. Sullivan, E.J. & Decker, P.J. Effective management in nursing. 4rd edition. Menlo Park: Addison-Wesley.
6. Howkins, E. & Thornton, C. Managing and leading innovation in health care. 1st edition. London: Baillier Tindall.

* معرفی برخی از ژورنال‌های لاتین در مدیریت پرستاری

1. Journal of Nursing Administration (JONA)
2. Journal of Nursing Management
3. Journal of Nursing Administration Quarterly
4. Journal of Nursing Research
5. Journal of Leadership in Health Sciences
6. Journal of Nursing Care Quality
7. Canadian Journal of Nursing Administration
8. Journal of Nursing Leader
9. Journal For Nurses in Staff Development
10. www.emeraldinsight.com
11. www.nursingworld.com
12. AND ...